

ԳՐԱԿԱՆ

ԿՈՐԻԻՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ኮዶ ሶቴክ ንቴሮሊኖበክ፡ኮከኒ

1892-ի խոյնհեղեղում. Կարինի Սամաաթեան վարժարանին մէջ մեռաւ. շատ երիտասարդ տարիքին մէջ, բաժաւտեղծ եւ նոյն զգացոյցի Հայ Գրականութեան ուսուցիչ Կորիւմ Մկրտիչ-եան, գեռի՝ հետախօսի (գալութեան) Մեծածի Տարօնի Ձիարէք գիւղը եւ նախնական կրթութիւնը ստանալի հոգ հետեւած էլ՝վաճեցի Գեղարքունի ձեմարանի դասընթացքներուն. շրջ-բանաւարտ ըլլալով 1886-ին: Կը բուի թէ իր տնեջ կազմաւածքին համար ձեմարանին մէջ գիծկ կոչած էին Վարդիւն, հետզհետէ մոռնալով իր անունը՝ Սարգսն (Այս մասին տեսնել՝ Հեկեւի աղբ. 1892, բիւ ՝2662. ՀՀ. Յ. Ծ. 3 տողազգրութեամբ յօդուածը Մկրտիչեանի մահ-ունան ետքիւ):

ՄԿրտիչեան ձեռագիրներու բաւական տոտար ծրար մը ձգած է. որ այժմ կը գտնուի Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան ձեռագրակամ հաւաքածոյին մէջ։ Խաւաքարտայ պահպանակին վրայ, ձեռագիրները կարօք դնող ածանցարտութեան մը կողմէ հասանաբար, գործում է։ «**Չեռագիրք Հանգուցեալ Դորիւն Մկրտիչեանի, ոք Սանասարեան Վարժարանի Գրականութեան ուսուցչն էր եղած. իբր 500 մեն էջեր կը պարունակեն յիշելային ինքնագիրն, թարգմանածոյ տապաշարութիւններն, եւ «Տխրութիւն» վերնագրով պատմական վեպի ծրագիր մը։ Պոկաս են միայն իբր 40 էջեր.**» Իսկ ներքո, առանձին կտոր մը խաւաքարտի վրայ, «**Տարօնի Սոխակր, մետած րանասանդի Կորիւն Մկրտիչեանի երկատրութիւնները արձակ եւ ոտանաւոր»։** Մկրտիչեանի վաստակը կը բաղկանայ փերթումներէ (ինքնագիր եւ քարտեմանածոյ) եւ արձակ վեպէ մը («Տքերանուհի», անաւոր)։ Գերմաներէն ծածօք բլալով, ինք թարգմանաբիւնները կատարած է Գերմանացի հեղինակներէ առաւելաբար։ Ինքնագիրներուն մէջ ունարար է Քրիզոք Մագիստրոսը երկարաշունչ փերթումը։

Կորիւն ԼՍԿորիւնաճի գրականութեան գլխավոր գիծն է քախիճը՝ հանկեղծ Քի յար. յուզող եւ տպաւորող: Տնտեսի խեղճակ գիւղի մը գտակ, հակառակ իր ճեմարմատիւնն դաստիարակութեան՝ մնացած է ճայմ միապիտ. եւ բարի գիւղացի, այլաբանի բացած իր ապշաւորաւաչիքը: Ինչպէս իր ժամանակակիցները կը վկայեն (ՀԱՆԽԱՅԷ, 1892, ԲԻ. 2685 եւ 2682), կանխի մէջ եղած է ՀՂԵՂԵՂ, ինքնապալաւ եւ ընկերային երիտասարդ մը, հաւաքոյթներու եւ կարգադրական պառլամենտի հոգին: Եւ աւելոյն, Մարաբէտ Ճարիփեանն ճմամ, հակառակ արտաքին խնդութեան եւ առողջ կազմութեան, անբացառելի տխրութիւն վի՛ միջոցոված է իր էութիւնը, քախիծ մը՝ ար կըմար հետեւանք ըլլալ իր միջակայքի ճնշող գաւա՛ մարդկութեան, Բ. Երեսի չարատայալտեան կամ յիշխամակութեան սեփեան, եւ կամ, ի վերջոյ, ճախագգացումը՝ սր՝ իր անտարմատի մահուան:

Ահաւասիկ «Տապանագիրք» վերնագրուած քերթուածիկ մը, այնքան պարզ՝ այլ այնքան խօսուի.

Այնքան չորացած բույիերու եետ
Հովիկն ա՛յլ ալ քըշեց տարաւ.
Վաղաք-աքշամ ծաղիկն ոսկեհա,
Դեռ չը բուրած ի սպա՛ռ կորաւ:

Սեւ գերեզման մը փորեցին,
 Լացող շեղաւ ամուր պըրան-
 Սիրոյ համար ծընած հոգին
 Անսէ՛ր իցաւ ի գերեզման:

ինչ որ ալ ըլլայ սակայն պարզաբան. Մկրտիչեանի քնքրութեանը ունին զիտարտ առա-
ջնութիւն ժը, անկողնութիւնը, որ դժբախտաբար զոհէ բացակայ է իր շրջանի պոստալայ
բաժնատէրութեանէ:

[illegible]

ԱՐԱՅ ԳԱԼԱՅԻՃԻԱՆ